

Vision

Fanø kommunes vision er at sikre gode rammer for et mangfoldigt, kvalitetsbevidst og bæredygtigt erhvervsliv. Udviklingen skal ske med afsæt i Fanøs stedbundne natur- og kulturarv.

Vi vil med erhvervspolitikken skabe de bedst mulige rammevilkår, tage udgangspunkt i ideen om en bæredygtig udvikling for Fanø og inddrage erhvervslivet direkte i målsætningen for at Kommune og erhvervsliv i fællesskab kan lykkes med visionen.

Indledning

Fanø skal være *et godt sted* at drive virksomhed. Men hvad vil det sige at være et godt sted? Og hvad er egentlig Kommunens rolle i forhold til at sikre de rammevilkår, som gør det til et godt sted? I den proces som ligger til grund for denne erhvervspolitik har Byrådet et ønske om at drøfte dette spørgsmål, da det er afgørende for hvilke initiativer Byrådet skal træffe beslutning om at iværksætte for udviklingen af øen.

I Fanøs erhvervspolitik er samarbejde og bæredygtighed nøgleord. Præmissen er sat ved den gensidige afhængighed, der er mellem det at skabe et Fanø, som både er et godt sted at bo og et godt sted at besøge som gæst og dermed som konsekvens heraf også et godt sted at drive en virksomhed.

For en Kommune handler en erhvervspolitik i sidste ende om at skabe arbejdspladser og skattekroner i kommunekassen. Fanø Kommunes borgere er både beskæftiget på Fanø ifm. øens eget erhvervsliv og i stort omfang også uden for kommunegrænsen på fastlandet. Derfor er indsatser på begge områder vigtige og samarbejde uden for kommunegrænsen afgørende.

Det er ikke alt Fanø Kommune kan løse, når det handler om sikre de bedste rammevilkår for Fanøs erhvervsliv. En hel del af rammerne sættes af udefrakommende faktorer som f.eks. nationale regler og love. Eksempelvis er reglerne vedr. miljø og natur rammevilkår, som bliver sat af beslutningstagere uden for Kommunen. Dertil kommer Kommunalfuldmagten, som bl.a. sætter grænserne for hvor direkte en Kommune kan understøtte en enkeltstående virksomhed.

Kommunen er i bred forstand rammesætter for øens udvikling, hvor også skole, ældrepleje, børnepasning, beskæftigelsesindsats, vejnet, byforskønnelse og anden fysisk planlægning samt offentlig transport, er eksempler på kommunale rammevilkår for borgerne og men også for erhvervslivet. I denne erhvervspolitik vil Fanø Kommune derudover naturligvis også på bedste vis sikre en lokal erhvervsservice og turismefremme.

På erhvervsfremmeområdet er de lovmæssige rammer blevet sat fra centralt hold ift. hvad Fanø Kommune kan og må gøre. Ifølge Lov om dansk turismefremme, som blev vedtaget den 18. december 2018, skal der eksempelvis oprettes tværkommunale destinationsselskaber for inden udgangen af 2020 at nedbringe antallet af selskaber. Hensigten er at skabe stærke destinationer, der kan klare sig i den internationale konkurrence om turisterne, og at turismen fortsat kan

bidrage til vækst, beskæftigelse og oplevelser i hele landet. Ligeledes skal der skabes bedre sammenhæng i turismefremmeindsatsen.

På den baggrund har Fanø Kommune underskrevet en hensigtserklæring med Esbjerg og Tønder kommuner om, at de tre kommuner vil oprette et fælles destinationssamarbejde på turismeområdet. Processen hen mod stiftelsen af det nye destinationsselskab vil indeholde en høj grad af inddragelse af erhvervslivet fra de tre kommuner.

I forhold til den lokale erhvervsservice er der også sket ændringer i lovgivningen, som fremover afgør hvor meget af erhvervsrådgivningen en Kommune må udføre. Strategien handler om at sikre en mere central men også mere specialiseret rådgivning. Fanø Kommune vil fortsat samarbejde med Business Esbjerg om erhvervsservicen, men fremover nu også med Erhvervshus Sydjylland, som er blevet udpeget som det nye center i erhvervsfremmesystemet for vores region.

En tematisk

Strandaktiviteter på Fanø strand

erhvervspolitik

Fanø har et mangfoldigt erhvervsliv med forskellige brancher. For Byrådet er det vigtigt at anerkende forskelligheden i det, de erhvervsdrivende hver især bidrager med. For Byrådet er det vigtigt at anerkende erhvervslivets bidrag til at Fanø kan forblive et levende og godt sted at bo, besøge og arbejde.

Det er vigtigt at fokusere på sammenhængskraften og værdikæderne, når det handler om øsamfundets erhvervsliv, hvor håndværkerne eksempelvis også driver virksomhed på afledte effekter fra turismen. Således kan udførelsen af værtskabet på en kro eller på en færgetur pludselig få konsekvenser for andre dele af erhvervslivet. Dette kræver derfor en samlende erhvervspolitik med en differentieret indsats inden for alle erhvervsområder. Byrådet ønsker samtidig at give hele erhvervslivet en retning at samles om. Fanø som selvstændig Kommune har kun sin berettigelse, hvis vi kan bevare det levende lokalsamfund, som karakteriserer Fanø hele året. Her har vi alle et ansvar i at finde balancen mellem det som skal udvikles, udvides og kunne vokse – og alt det som skal bevares, beskyttes og samarbejdes om.

Den fremtidige strategi og indsats *bygger på*

Erhvervspolitikkenes målsætninger

Byrådet har i forbindelse med Kommuneplanstrategien 2017 vedtaget følgende målsætninger for den Kommunale erhvervsindsats. Byrådet vil:

- Udbrede kendskabet til Fanø som verdensnaturarv, som en del af Nationalparken og som en ny UNESCO destination.
Mål 2025: En forøgelse af kendskabsgraden til Nationalpark Vadehavet og UNESCO Verdensarv blandt Fanøs gæster til 85 %
- Arbejde for at skabe gnidningsfri rejse til og på Fanø.
Mål 2025: Forbedring af A11 med statslig trafikinvestering, hurtigere tog mellem Esbjerg og København, en forøgelse af p-pladser i Esbjerg med 100 nye p-pladser samt færgetransportskapacitetsforøgelse fra transport af 300 til 400 biler i timen.
- Satse på at udvikle kulturelle arrangementer og oplevelser, der tager afsæt Fanøs traditioner eller Fanø som sted.
Mål 2025: 2 -5 nye events/arrangementer
- Understøtte øens naturoplevelser med information, vejledning og aktivitetstilbud.
Mål 2025: Gennemførelse af 2 -5 projekter
- Skabe mødesteder og attraktive byrum.
Mål 2025: Gennemførelse af 2- 5 projekter
- Sikre levende bycentre med detailhandel.
Mål 2025: Åbning af 5- 10 nye butikker i Hovedgaden/indre by i Nordby og 3 - 5 nye butikker i Sønderho.
- Understøtte mulighed for etablering af mindre erhvervsvirksomheder.

Mål 2025: 10 -15 nye virksomheder på Fanø

- **Understøtte tiltag, der fremmer den maritime turisme.**
Mål 2025: 2 -3 nye tiltag, herunder indvielsen af Sønderho Havn
- **Skabe mulighederne for et varieret udbud af overnatningsfaciliteter.**
Mål 2025: Forøgelse med 100 enheder hotel/kro overnatning – belægningsforøgelse på 10 % på feriehus og camping
- **Understøtte turisme, der skaber synergi mellem turisme, beboere og miljø og ikke har negativ indvirkning.**
Mål 2025: Implementering af en samlet code of conductplan – reducere bilismen med 30% - forbedring af 10 km cykelsti
- **Fremme og understøtte samarbejder omkring erhverv og turisme tværkommunalt, inden for nationalparken, i Ø samarbejdet, regionalt og trilateralt.**
Mål 2025: Dannelse af Destination Vadehavet med Tønder Kommune og Esbjerg Kommune
- **Kunne tilbyde erhvervsgrunde til interesserede virksomheder**
Mål 2025: Både i Sønderho og Nordby

Lokal identitet og produkter på hylderne

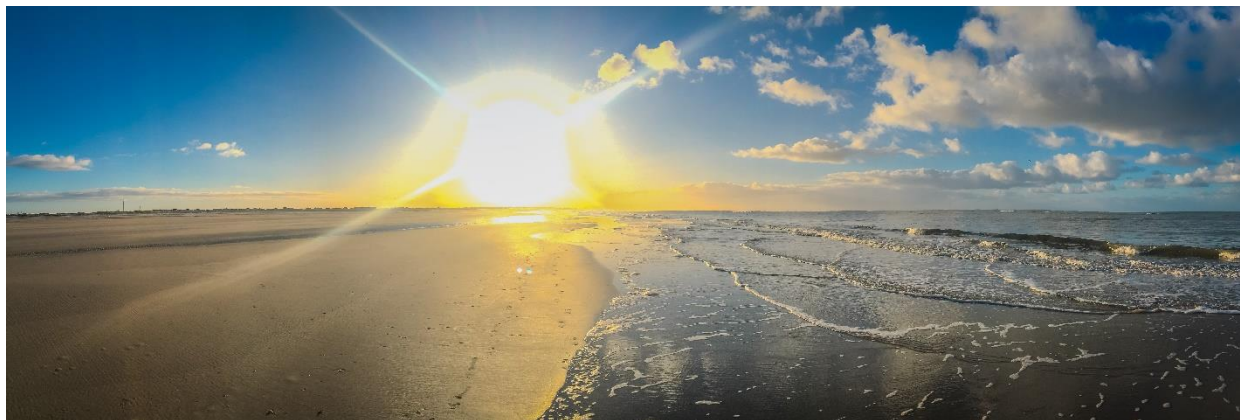
Vi ønsker en erhvervsudvikling som udover at være økonomisk bæredygtig også handler bæredygtigt i forhold til bevarelsen af et levende lokalsamfund, en rig natur og kulturarv.

Byrådet ønsker en erhvervsudvikling med omtanke for fremtiden og øens arv. Målet om en bæredygtig erhvervsudvikling skabes af et ansvarsbevidst erhvervsliv. Ansvarsbevidsthed handler her om at kunne bevare, men også videreudvikle det, som fortsat gør Fanø til både et attraktivt sted at bo, besøge og naturligvis drive virksomhed. Kommunen sætter rammerne og understøtter de virksomheder, som vil være med til at skabe de hensyn, der skal være i forhold til at tænke bæredygtigt.

Følgende initiativer skal enten videreføres eller igangsættes:

- Gennem flere indsatser arbejder Fanø Kommune på strategien om at udvide turismen i skuldærsæsonen. Hvor højsæsonen oftest er fuldt belagt, kan der inden for turismen skabes mere omsætning ved at udvide sæsonen. Gennem en samlet "Udviklingsplan for Vestkystturismen" er Fanø Kommune gået sammen med de øvrige vestkystkommuner ved fælles indsatser at skabe vækst i skuldærsæsonen. Indsatserne indeholder bl.a. en ny brandingstrategi af "vestkystferien" på det internationale feriemarked, en fælles strategi for wayfinding til vestkystens attraktioner, samt en indsats for at skaffe nye investeringer i turistoplevelser og i overnatningskapaciteten, eksempelvis flere hoteller. Fanø Kommune samarbejder med de øvrige vestkystkommuner gennem foreningen Partnerskab for Vestkystturisme med bl.a. Dansk Kyst- og naturturisme, Visitdenmark, Realdania og Erhvervsministeriet om indsatsen.

- Code of conduct. Målet om en bæredygtig turisme handler bl.a. om et erhvervsliv, som samarbejder med Kommunen om at få formidlet en code of conduct til øens gæster. Code of conduct foreskriver, hvordan man viser hensyn til bevarelsen af øens sårbare natur. Code of conduct kan også omfatte formidlingen af hensyn til de andre brugere af naturen og til at bevare Fanø som et levende lokalsamfund. Fanø Kommune vil primo 2020 igangsætte en formidlingsindsats, som understøtter budskabet om en code of conduct.
- Infrastruktur og trafik. Trafiktrykket på Fanø er kraftigt stigende i disse år. Fanø Kommune ønsker at skabe en omstilling, hvor der udvikles nye tanker om transport. Målet er at flere lader bilen stå og istedet vælger enten kollektiv trafik eller cykler, når de holder ferie på Fanø. Fanø Kommune udarbejder i den forbindelse en samlet infrastruktur- og trafikplan, som netop vil have til hovedsigte at nedbringe bilisme, når eksempelvis bilen først er parkeret ved feriehuset.
- Erhvervsgrunde/fysisk planlægning. Fanø Kommune ønsker så vidt, det er muligt at tilgodese erhvervslivet med erhvervsgrunde. Med eventuelle ny udlægninger af arealer til erhverv ønsker Fanø Kommune at tilgodese håndværksvirksomheder og eventuelt mindre produktionsvirksomheder, som f.eks. et mikro-mejeri, lokalt slagteri, destilleri eller lignende stedbundne virksomheder. Bæredygtig planlægning ift. udlægning af erhvervsgrunde handler om hensynet Fanøs omgivende natur- og landskab ligesom, der oftest skal findes en balance ift. øens boligområder.
- Cykelturisme. Cyklisme vil fortsat være et centralt indsatsområde for Fanø Kommune. Efter udvidelsen af det rekreative cykelstinet, vil Fanø Kommune gennem et lokalt wayfindingprojekt for cykelturister etablere med 5 nye "cykelstops/servicestationer" med cykelpumper, opholdsmøbler og med by- og øoversigtskort. Formålet er, at forbedre oplevelserne for cykelturisterne og give information om cykelruterne på Fanø. Projektet er delvis finansieret med midler fra Vejdirektoratets Cykelpulje.

Værtsskab

Stranden på alle årstider et stort aktiv for Fanø. Værtsskab skal være bærende mål i Kommunes indsats på turisme- og bosætningsområdet, hvor vi i fællesskab skaber de bedste oplevelser for vores gæster.

Det gode værtsskab kræver en fælles indsats mellem Kommune, lokalbefolkning og erhvervsliv. Når man har besøgt Fanø, skal man have haft en positiv oplevelse, som man ikke kunne have fået andre steder. Turisme er præget af værdikæde, der er mellem overnatning, oplevelser, transport og service. Værtsskab er et nøglebegreb, som er med til at binde værdikæden sammen.

Følgende initiativer skal enten videreføres eller igangsættes:

- Fanø Kommune vil gennem det nye destinationsselskab sætte fokus på service og oplevelser. Service skabes i frontlinjen hvor gæsten møder øen og erhvervslivet direkte. Fanø Kommune vil sætte fokus på uddannelse og oplysning i turistbranchen. Opgaven løses gennem Kommunens turismefremmesamarbejde.
- Fanø Kommune vil gennem det nye destinationsselskab måle kundetilfredsheden blandt vores gæster for at identificere hvor vi kan blive bedre. Resultaterne formidles til erhvervslivet.
- Fanø Kommune vil udvikle og afprøve nye måder at give turisterne information om øen på. En indsats kunne være uddannelse af flere guider og mere digitaliseret turistinformation. Et udviklingsprojekt skal se nærmere på fremtidens turistinformation. Det forventes at dette projekt kan udrulles gennem det nye destinationsselskab.

- Fanø Kommune vil initiere at der kommer kurser for turistbranchens frontpersonale i at lave god turistformidling. Det kunne være et ambassadørprogram, hvor erhvervslivet og frivillige tilbydes mere viden om code of conduct, men også ift. formidling af de lokale kulturtilbud, offentlig transport, Nationalpark Vadehavet, Unescos verdensarv mv. Indsatsen rulles ud gennem Kommunens turismefremmesamarbejde.
- Ankomsten til Fanø er et afgørende punkt i det at være en god destination og udtryk for et synligt værtskab. Det er her man får de første indtryk og vi skaber de gode oplevelser i modtagelsen af vores gæster. Fanø Kommune vil fortsætte med at fremføre argumenter for kvalitet og service ift. den private færgedrift til øen. Målet er en mere gnidningsfri rejse og at gøre overfarten til en god oplevelse. Fanø Kommune vil samtidig forsat sætte fokus på forskønnelsen af by- og havnemiljøer.
- Helhedsindtrykket er vigtigt for det gode værtskab. Dette betyder bl.a. øen skal holdes ren og pæn, og at bygninger og veje er vedligeholdte, toiletterne rengjorte og skraldespandene tømt. Dette vil forsat blive prioriteret af Fanø Kommune.

Eksempler på 3 kommunale projekter med fokus på turisme og værtskab (Panoramaruten, Stedet tæller og Cykelstops

Fanø er et stærkt brand. De særlige kvaliteter, som forbindes med Fanø f.eks. i naturen og kulturarven skal være med til fremhæve Fanøs erhvervsliv i konkurrencen.

Med etableringen af Nationalpark Vadehavet og udpegelsen af Vadehavet som UNESCO verdensnaturarv har vi en forventning om at gæsterne som besøger Fanø, vil blive stadig mere krævende. Efterhånden som Fanøs særlige status i forhold til både UNESCO og Nationalpark Vadehavet bliver yderligere synliggjort, kendt og accepteret, vil kvalitetskravene og forventningerne til ikke blot naturoplevelserne men til den samlede værdikæde blive skærpet fra feriegæsterne og andre kunders side. Derfor er den nye fortælling om Fanø bl.a. som feriedestination i fremtiden en fortælling om yderligere fokusering på kvalitet og bæredygtighed i hele turismens værdikæde – med udgangspunkt i naturen. Den nye fortælling skal udvikles og italesættes – og det naturlige udgangspunkt for denne udvikling er naturen, som via optagelse på UNESCOs verdensnaturarvsliste og etablering af Nationalpark Vadehavet allerede i dag giver kunderne et klart løfte om høj kvalitet og en fokusering på bæredygtighed.

Det samme gør sig efterhånden også gældende i forhold til andre produkter eksempelvis inden for fødevarer, men også inden for festivaler og andre arrangementer, hvor gæsten forventer at opleve noget af Fanøs egenart og det autentiske. Flere og flere kunder kræver en sammenhæng mellem kvalitet, autenticitet og viden om deres fødevarer, event eller feriedestination – og de efterspørger aktiviteter, oplevelser og fællesskaber knyttet til dem. Disse behov hos kunderne udgør et godt fundament at bygge unikke fortællinger op omkring Fanø.

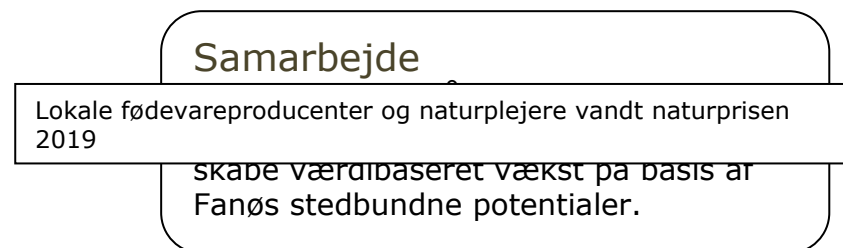
I den sammenhæng har Fanø masser af potentiale, for at virksomhederne kan brande sig på en særlig Fanø kvalitet og hvor produktet adskiller sig fra de oplevelser og produkter, man kan få andre steder.

Følgende initiativer skal enten videreføres eller igangsættes:

- Fanø Kommune ønsker at øge formidlingen af og informationen om oplevelsen af det lokale Fanø, natur- og kulturarv. Fanø Kommune ønsker bl.a. at gennemføre et projekt, som skal formidle UNESCOs verdensarv i Vadehavet set fra Fanø. Fanø Kommune samarbejde med Nationalpark Vadehavet om at gennemføre projektet.
- Fanø Kommune ønsker fortsat at prioritere forskønnelse af bymiljøerne på Fanø.
- Fanø Kommune ønsker forbedringer og evt. udvidelser af cykelstierne på Fanø.
- Fanø Kommune ønsker at understøtte en udvikling med iværksættere, som arbejder med lave produkter ud af øens stedbundne kvaliteter.
- Den nye brandingstrategi for vestkystferien i Udviklingsplan for Vestkysten rummer budskabet om lokale stedbundne kvaliteter, herunder det velkendte vestkystimage med klitter, strand og Vesterhav som de bærende elementer. På den måde supplerer historien om Vadehavsoplevelserne og Unesco ferieproduktet for Fanø. Fanø rummer begge dele.
- Kursus i storytelling for lokale erhvervsdrivende.
- Fanø Kommune ønsker at sætte fokus på at sikre videreførelsen af de vigtige lokale håndværkstraditioner / byggeskik. Gennem det nye Kommunale erhvervsservicetilbud (Erhvervshus Sydjylland) tages en dialog med de lokale håndværkere om, hvilke initiativer, der kan iværksættes. Et initiativ kunne også involvere kontakt til erhvervsuddannelsesinstitutionerne for input omkring lærlinge og håndværksuddannelserne. I regi af Nationalpark Vadehavet kunne der også tænkes i et tværkommunalt projekt om bygningsarv i Vadehavsområdet.
- Gennem samarbejdet med Nationalpark Vadehavet og med det nye destinationsselskab sigtes mod at identificere Fanøs stedbundne kvaliteter med henblik på at oplyse, uddanne og vejlede erhvervsdrivende i at bruge det stedbundne i udviklingen af oplevelser, nye produkter og service, eksempelvis inden for fødevarer. Der kan tages afsæt i nationalparkens partnerskabsprogram.

- Fanø Kommune ønsker en lave byudvikling og planlægning, som tager afsæt i de stedbundne kvaliteter og øens særegne historie og natur, eksempelvis omkring mødesteder og pladser.
- Fanø Kommune har indgået et samarbejde med Sønderho Havn Støtteforening om at genetablere Sønderho Havn. Efterfølgende vil der skulle arbejdes på at skabe en levende og aktiv fritidshavn, som bidrager til Sønderhos udvikling som et levende lokalsamfund. Projektet tænkes ind i strategien for Fanø i Nationalpark Vadehavet med en infrastruktur, som giver bedre adgang til naturen, og en formidlingsindsats omkring UNESCOs verdensarv på Fanø.
- Det stedbundne er også omdrejningspunktet og inspirationen for mange af øens festivaller, begivenheder og aktiviteter. Dette indsatsområde fortsættes med nye fokusområder, når eventpladsen er færdigetableret.
- I regi af Business Region Esbjerg (tidligere SVUF) har Fanø Kommune gennem flere år været involveret i projekter, som har sat fokus på lokale fødevareroplevelser. Dette arbejde fortsætter og kan på flere områder udvides ved at Fanø Kommune gennem sin erhvervsservice går ind og understøtter opstarten af nyt iværksætteri, eksempelvis kunne det være et erhvervssamarbejde med fokus på øget afsætning af Fanø produkter, og fælles fremstød som f.eks. "Fanø torvedage" eller lignende tiltag.
- Fanø Kommune vil også i erhvervsfremmeindsatsen for det stedbundne potentiale sætte fokus på den lokale fødevarerproduktion. I dag kombineres lokal kødproduktion og afsætning på øen med naturpleje. En ny indsats kunne være at undersøge mulighederne for etableringen af et lokalt slagteri. Det kunne også være andre projekter, f.eks. et lokalt destilleri eller mikromejeri.

For Fanø er det afgørende for erhvervsudviklingen, at man kan samarbejde både med hinanden på øen og samtidig ud over kommunegrænsen. Samarbejde henviser derfor også til de samarbejder Fanø Kommune indgår i uden for øen. Som den lille Kommune bruger Fanø Kommune de tværkommunale samarbejder til at opnå større effekt og kvalitet i erhvervsfremmeindsatsen. Dette gælder eksempelvis de turismesamarbejder, Fanø Kommune er en del af. Når Fanø Kommune eksempelvis er med i Partnerskab for Vestkystturisme, er det fordi at man på tværs af vestkystkommunerne har fælles forudsætninger og udfordringer, som løses bedst, hvis man går sammen. På samme måde kan samarbejdet med Business Esbjerg og det nye Erhvervshus Sydjylland være med til at give Fanøs erhvervsliv langt bedre muligheder for rådgivning, for rekruttering og uddannelse end hvad Fanø Kommunes økonomi ellers ville tillade.

Følgende initiativer skal enten videreføres eller igangsættes:

- Fanø Kommune samarbejder med Esbjerg Kommune om jobcenter, beskæftigelsesindsats og uddannelser for at sikre adgangen til kvalificeret arbejdskraft og lærlinge.
- Fanø Kommune samarbejder eksternt med omegnskommunerne om sikringen af lokale offentlige goder som uddannelse, infrastruktur og sundhedsvæsen.
- Fanø Kommune samarbejder eksternt om udviklingen af Nationalpark Vadehavet. Fanø Kommune er en aktiv part i arbejdet med Nationalpark Vadehavet om mange turismefremmeprojekter, herunder partnerskabsprogrammet for virksomheder, naturpleje og det store formidlings- og infrastrukturprojekt, som skal løfte Fanøs eget UNESCO formidlingsprojekt.

- Fanø Kommune samarbejder med Business Esbjerg og Erhvervshus Sydjylland.
- Fanø Kommune sikrer Fanøs interesser ifm. stiftelsen af et nyt destinationselskab for turismen i et samarbejde mellem Esbjerg, Tønder og Fanø Kommuner. Fanø Kommune sikrer en lokalt forankret koordination i processen frem mod et nye selskab.
- Fortsat samarbejde med Partnerskab for Vestkystturisme og Dansk Kyst- og naturturisme om nye udviklingstiltag, investeringsfremme, fælles wayfinding og brandingstrategier (herunder implementering af Realdania indsatsen og Udviklingsplan for Vestkysten).
- Fortsat samarbejde med foreningen Work, Live Stay, som understøtter de syddanske virksomheders muligheder for at kunne rekruttere kvalificeret arbejdskraft på et internationalt arbejdsmarked. Fanø Kommune deltager bl.a. i arbejdet med at sikre tilflytning ifm. udflytningen af statslige arbejdspladser til området.
- Fanø Kommune ønsker fremover at give bedre information til de lokale erhvervsdrivende om de muligheder, der findes for erhvervsrådgivning hos Business Esbjerg.
- Fanø Kommune vil initiere at hele erhvervslivet en gang årligt inviteres til en "erhvervets dag" på Fanø med info om erhvervsservicetilbud fra Business Esbjerg og Erhvervshus Sydjylland, inspirationsoplæg og dialog med Byrådet.

De lokale virksomheder skal også kunne rekruttere kvalificeret arbejdskraft fra fastlandet